

Masterlesandi á Fiskaaling

Knud Simonsen, granskari
knud@fiskaaling.fo

Endabresturin á longri útbúgvingum er í mongum førum ein ritgerð, sum tey lesandi arbeiða við í einar 4 mánaðir upp til eitt heilt ár, alt eftir hvør lærustovnurin er. Bróðurparturin av hesum uppgávunum eru um útlendsk evnir, og verða framdar á útlendskum lærustovnum. Hetta er eitt stórt vitunartilfeingi, sum vit lata liggja uttanlands, og tað er ikki tí, at okkum mangla tilfar at skriva ritgerð um, her heima.

Á Fiskaaling eru javnan lesandi, sum eru partur av granskingar og menningararbeiðinum í felagnum, og skriva sína masterritgerð um hetta.

Ein av teimum er Elma á Geilini Ortind, sum hefur lisið matvøruverkfrøði á Danmarks Tekniske Universitet. Tann 25. september vardi hon ritgerð sína um taraaling. Í aðrari grein í hesum blað, kunnu tit lesa meira um ritgerðina.

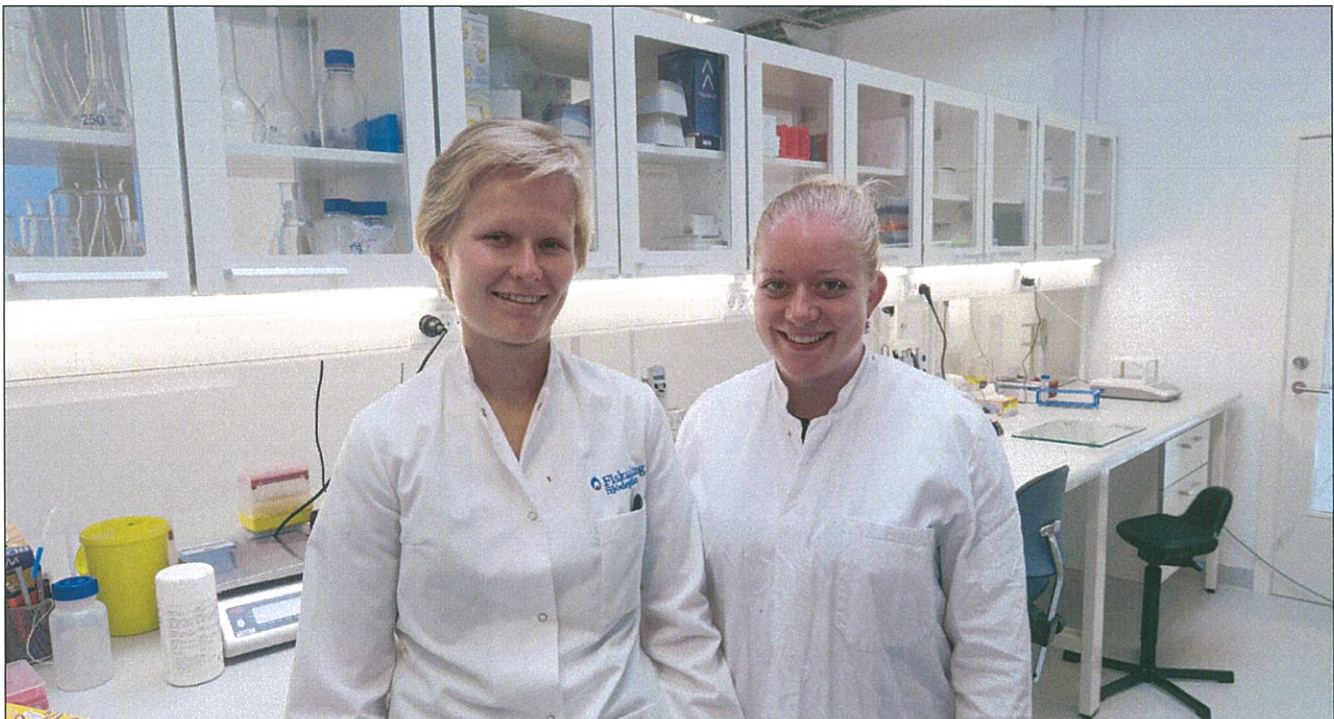
Í løtuni eru trýggjar ritgerðir ávegis á Fiskaaling. Ein verkfrøðilesandi á DTU ger metingar av, hvussu sjóvarfallsrákið kann føra lús og smittu millum aliøkini við at brúka úrslit frá teldusimuleringum av sjóvarfallinum, sum eru gjørdar fyrr. Ein lívfrøðilesandi á Keypmannarhavnar Universiteti kannar, hvussu laksur

broytir atferð í aliringum, tá veðrið øtlar, og hvussu veður í langa tíð ávirkar vakstrarlagið. Tann triðja ritgerðin er hjá djóralæknalesandi, eisini á Keypmannarhavnar Universiteti, sum arbeiðir við rognkelsi og laksalús.

Virksemið hjá Fiskaaling hefur eisini vakt áhuga uttanlands, og er samstarvsavtala gjørd við fróðskaparsetrið í Bremerhaven. Í løtuni eru tvey lesandi innan biotækni úr Bremerhaven á Fiskaaling og kanna ensymir í laksanýrum, ið kunnu ávirka góðskuna á flakinum.

Slíkt samstarv við hægri lærustovnar uttanlands hefur við sær dygdargóð vitunarnetverk, sum á mangan hátt styrkja føroyska fakliga umhvøvið á Fiskaaling. Tey lesandi fáa á henda hátt kunnleika til føroysk viðurskifti, í hesum førum til føroyska aling, sum alt annað líka eigur at stytta um fjarðstøðuna millum útlendskan lærubonk og eitt starv í Føroyum. Gjøgnum hesa vitunarskapan halda vit okkum eisini gera eitt munagott átak fyri at fáa væl lærðar føroyingar heimaftur.

Vónandi eru tað ikki bara vit, sum eru av hesari áskoðan.

Rognkelsi sum lúsatýningaramboð

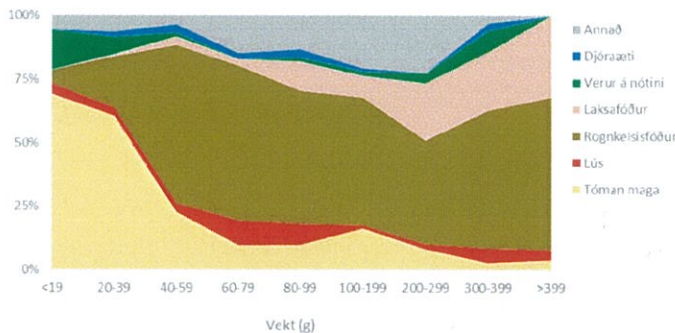
Kirstin Eliassen, samskipari
kirstin@fiskaaling.fo

Rognkelsi sum lúsatýningaramboð gerast alsamt meira vanlig í Føroyum. Fimm føroysk alibrúk hava, ella hava havt, rognkelsi gangandi saman við laksinum. Fyri at fáa eina heildarmynd av, hvat hetta amboð kann, hevur alifyritøkan Luna heitt á Fiskaaling um at kanna hetta nærri í samstarv við teir.

Seinasta hálvárið hevur Fiskaaling í hesum sambandi regluliga vitjað alibrúkini í Miðvági og Sørvági, ið bæði hava rognkelsi. Mannagongdin hevur verið tann, at umleið tíggu rognkelsi eru savnað inn úr hvørjum ringi. Á landi eru rognkelsini vígað, longdar- og hæddarmátað, skrásett fyri slit á skræðu, fjaðrum og sterti, og at enda eru magarnir kannaðir.

Higartil eru 768 magar kannaðir, og av hesum høvdu 69 rognkelsi, t.e. 9,0%, etið lýs. Kortini benda nýggjar RT-PCR kanningar av innihaldinum í tarmunum á at hetta talið er væl hægri, helst um 30%. Tó er lutfallsliga stórir munur á, hvussu nógv rognkelsi høvdu etið lýs í Sørvági (5,6%), samanborið við í Miðvági (19,0%).

Hyggja vit at, hvat var í kannaðu magunum í mun til støddina á rognkelsunum (Mynd 1), síggja vit, at tey

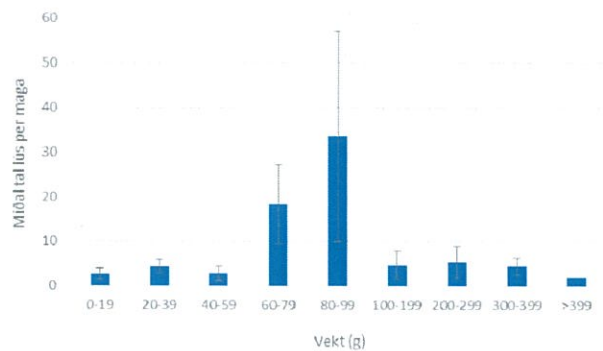

Mynd 1. Magainnihald í mun til støddina í vekt (g) á rognkelsunum.

smærru rognkelsini høvdu lutfallsliga oftari tóman maga, fram til tey vígaðu umleið 40 g. Hinvegin, ótu tey smæstu rognkelsini mest verur av nótini. Rognkelsisfóður var tann dominerandi føðin, tá rognkelsini vóru farin um 20 g. Títtleikin av laksafóðri í magunum øktist líðandi við støddini á rognkelsunum. Hetta helst orsakað av, at tey smærru rognkelsini ikki megna at gloypa laksafóðrið. Hóast tað hevur ljóðað, at einans tey smærru rognkelsini eta lýs, so sæst eisini á myndini, at eingin støddarbólkur av rognkelsum sýnist at velja lýsnar frá. Hinvegin, eru ábendingar um, at rognkelsini frá 60-100 g eru idnastu lúsaátarnir (Mynd 2).

Hyggja vit síðani at, um munur er á lúsaátinum í mun til nær á árinum rognkelsini eru savnað inn, síggja vit, at nøgdin av magum við lús sýnist at vera nakað lægri í august og september (Mynd 3).

Orsøkin til hetta kann móguliga finnast í móguleikunum hjá rognkelsunum at eta annað enn lýs. Vill rognkelsi eta m.a. djóraæti, og tá ið nógv er til av hesum í summarmánaðunum, er tað væl hugsandi, at rognkelsini í aliringunum eisini troyta hesa føðikelduna, sum tað eisini sæst á mynd 4.

Mynd 2. Miðal tal lús pr magu í mun til støddina í vekt (g) á rognkelsunum.

Mynd 3. Munur á hvussu nógv rognkelsi høvdu etið lýs (index) í mun til nær á árinum rognkelsini vóru savnað inn.

Mynd 4. Lutfallið av rognkelsismagum við djóraæti í mun til nær á árinum rognkelsini eru savnað inn. Orsakað av, at munur kann verða á umstøðunum á ymisku firdunum, síggja vit her einans magarnar hjá rognkelsum, sum eru savnað inn í Sørvági.

Taraaling & taragóðska

Agnes Mols-Mortensen, granskari. agnesmols@fiskaaling
Elma á Geilini Ortind, eftirlitissólk. ego@hfs.fo

Fiskaaling hevur í vár og summar royndaralt Breiðbløðkutan sukurtara (*Saccharina latissima*) í Sundalagnum. Endamálið við royndaralingini var at fáa vitan um vøksturin og góðskuna av tí alda taranum, og um, ella hvussu, hesi ávirkað av viðurskiptum í náttúruni.

Alt varð á trimum økjum, ið vóru ymisk viðvíkjandi ráki og aldu. Øki 1 hevði nógv rák, Øki 2 var vart bæði fyri ráki og aldu og Øki 3 hevði nakað av vindaldu.

Línur, sáddar við breiðbløðkutum sukurtara, vórðu settar út á tey trý økini í mars 2015, og vøkstur sást fyrstu ferð á línunum seinast í apríl. Tarin varð heystaður um miðjan august 2015, og í hesum tíðarskeiðinum vórðu reglulig sýn tikin av taranum.

Hugt varð at vøkstri (longd og vekt) og innihaldsevnum (total Kjeldahl nitrogen, nitrat og protein) í mun til á hvørjum øki, tarin hevði vaksið og hvørja árstíð hann varð heystaður (vár ella summar). Aminoyrusamansetingin varð eisini kannað, tí hon sigur nakað um góðskuna av proteinunum.

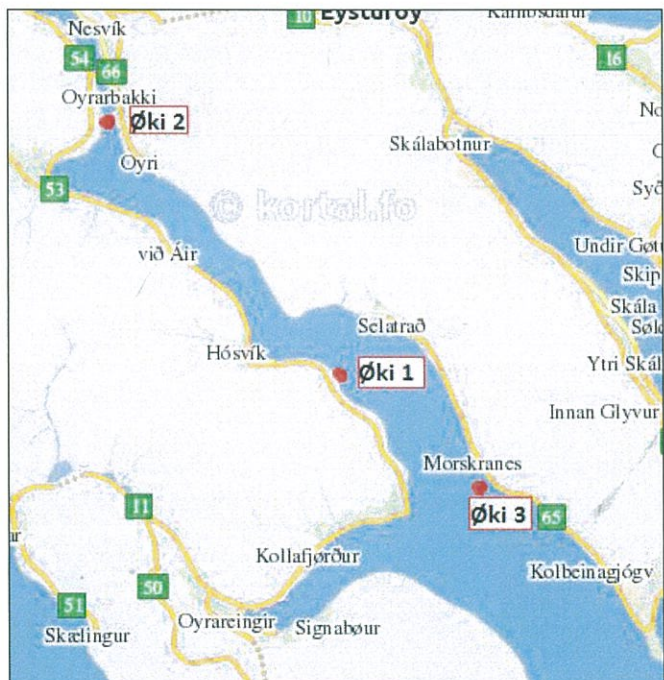
Greiður munur sást ímillum vár og summar, á teimum mátaðu innihaldsevnum. Proteininnihaldið var hægri um várið (12-16,1 % turrvekt) samanborið við um summarið (6,7-10,8 % turrvekt), og góðskan av proteinunum var eisini hægri um várið enn um summarið. Týðiligt samfall var millum proteininnihald í taranum og nitrat í sjónum. Ongin gjøgnumgangandi munur sást á teimum trimum økjum viðvíkjandi proteinum, men samlaða úrtøkan var hægri á Øki 2 (99 kg vátvekt) og 3 (80 kg vátvekt) í mun til Øki 1 (52 kg vátvekt). Taraproduktiónin pr. metur línu var eisini hægri á Øki 2 (8 kg vátvekt) og 3 (9,9 kg vátvekt) í mun til Øki 1 (5,2 kg vátvekt).

Proteininnihaldið í alda taranum var eisini samanborið við proteininnihaldið í villum tara. Úrslitið av hesi samanbering vísti eitt hægri proteininnihald í tí alda taranum.

Niðurstøður, grundaðar á hesa kanning vóru, i) proteininnihaldið og proteingóðskan vóru hægri um várið í mun til um summarið, ii) proteininnihaldið var hægri í tí alda taranum í mun til tí villa taranum, iii) úrtøkan av alingini var lægst á alíðinum við nógvum ráki (Øki 1).

Verkætlanin varð skipað sum eitt samstarv við Fødevareinstituttet á DTU, har evnafrøðiligu mátingarnar av innihaldsevnum í taranum vóru gjørdar. Føðsluevnini í sjónum vóru kannað á Havstovuni. Øll frágreiðingin kann lesast á heimasíðu Fiskaalings www.fiskaaling.fo

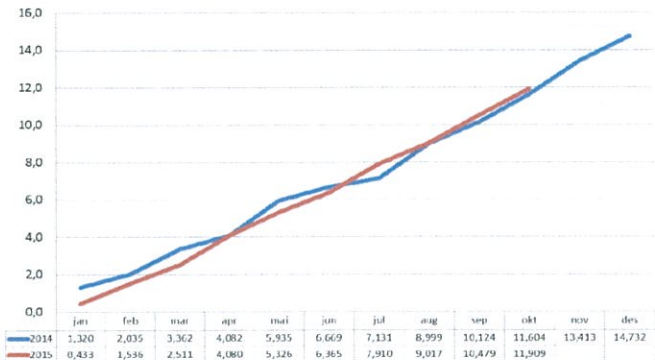

Framleiðsluhaggtöl

AVRIK Rúni Dam, runi@avrik.fo

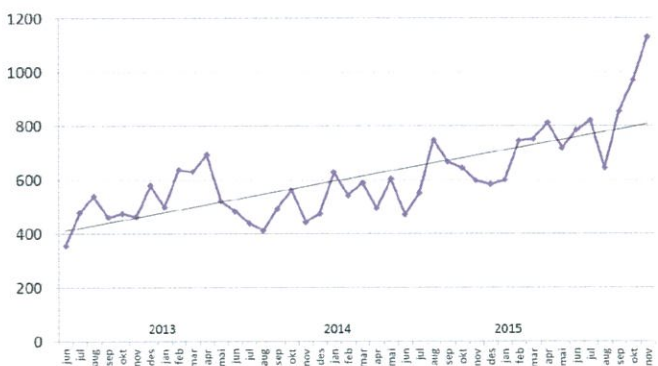
Smolt

Akk útseting (mill stk)

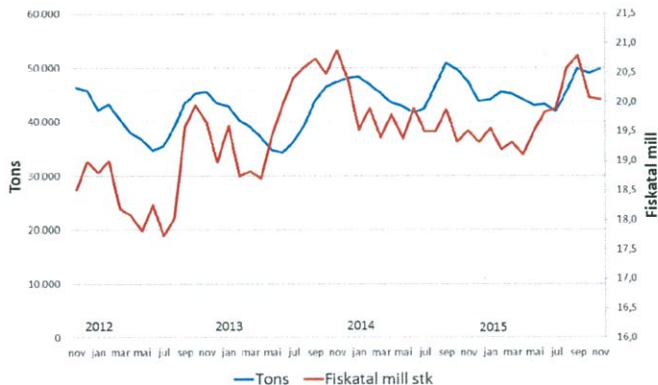
Fiskagoymsla smoltstöðir

Tons pr mánað í kørum á landi seinastu 3 árin

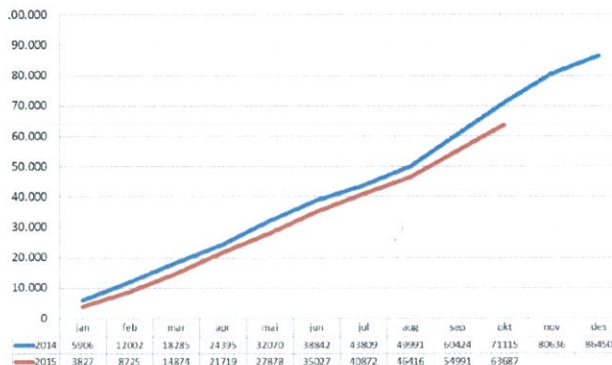
Fiskagoymsla á sjónum

Tons og fiskatal í ringum á sjónum pr mánað seinastu 5 árin

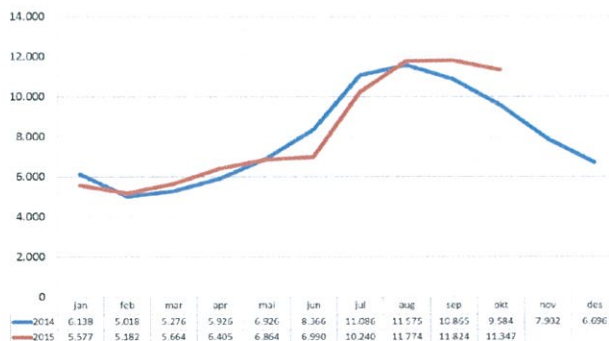
Tøka

Akk nøgd livandi tons

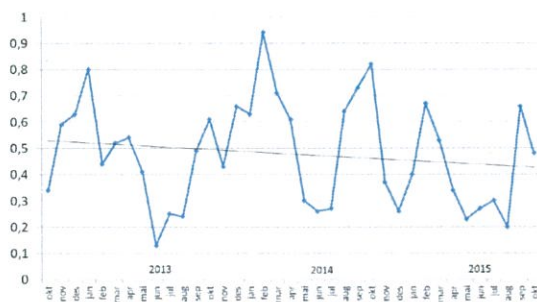
Fóðurnýtsla

Tons pr mánað á sjónum

Gongd felli seinastu 3 árin

(mánaðarligur biomassi deyður í % av biomassa við mánaðarbyrjan)

Sjóvarhitin °C

Livfiskastøðin í Skopun, 18m dýpi

